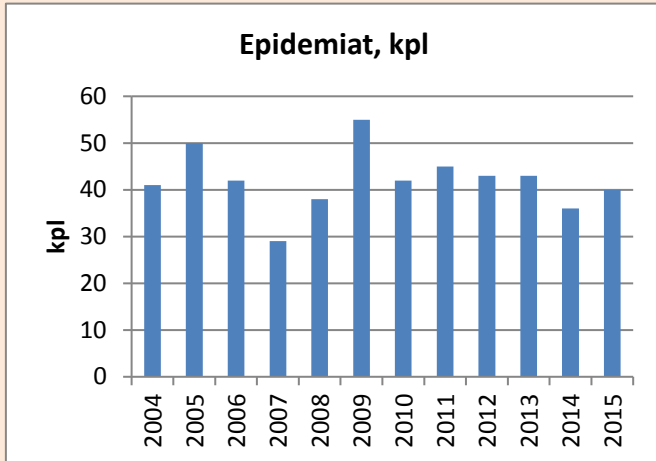

EVIRAN VAIKUTTAVUUSINDIKAATTORIT 2015

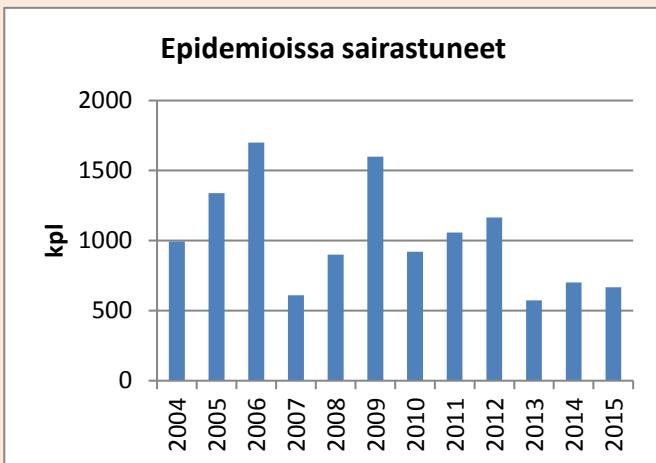
1. Elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy

Ind 1 Raportoidut elintarvikevälitteiset epidemiat ja niissä sairastuneet 2004-2015, kpl (lähde THL)

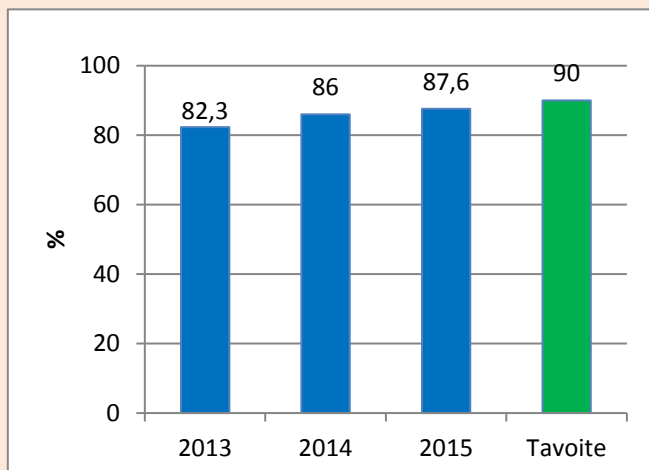

Raportoitujen elintarvikevälitteisten epidemioiden määrä vaihtelee vuosittain vain vähän eikä niissä ole erityistä trendiä. Epidemioissa sairastuneiden ihmisten määrä vaihtelee riippuen epidemioiden laajuudesta. Norovirus on yleisin elintarvikevälitteisten epidemioiden aiheuttajamikrobi (v. 2015 12/40). Huolestuttavaa on tuntemattomien aiheuttajien suuri lukumäärä (v. 2015 19/40). Vuoden 2015 elintarvikevälitteisten epidemioiden määrä oli 40 ja niissä sairastuneiden ihmisten määrä n. 670.

Annika Pihlajasaari

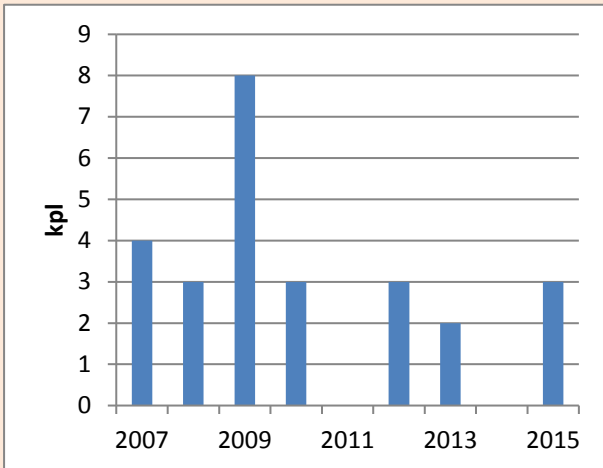

Ind 2 Ihmiset: Oiva-tulosten kehitys (parhaimpien arvosanojen osuus) 2013-2015, % (lähde Evira)

Oivalla on merkittävä vaikutus elintarvikevalvonnan vaikuttavuuteen, riskiperusteisuuteen ja yhtenäisyyteen. Oiva kannustaa toimijoita korjaamaan epäkohdat nopeasti julkisen Oiva-raportin myötä. Toimijan vastuu toiminnastaan korostuu. Valvonta käyttää yhtenäisesti oikeinmitoitettuja valvontatoimenpiteitä. Riskiperusteisuus on esillä toimijan vastuun korostamisessa, arviointiasteikossa ja arviointiohjeissa sekä uusintatarkastustarpeen määrittelyssä ja seuraamusten käytössä. Valvonnan kehittäminen tehostui reaaliaikaisen tiedonkeruun myötä. Oivan piirissä olevista valvontakohteista 87,6 % täyttää vaatimukset oivallinen tai hyvä. Teollisuuden pilottivuoden tulos 85 % on rohkaiseva. Oivan piiriin kuuluvaksi katsotaan kohde, joka on tarkastettu Oivan mukaisesti vähintään kerran edeltävien 2013-2015. Luku 60 % johtunee siitä, että osa pieniä ja vähäriskisiä valvontakohteista tai toiminnoista on suunniteltu tarkastettavan harvoin. Lisäksi kuntien niukat resurssit ja uudistettu valtakunnallinen valvontasuunnitelma ohjaa valvonnan riskikohteisiin. Marina Häggman

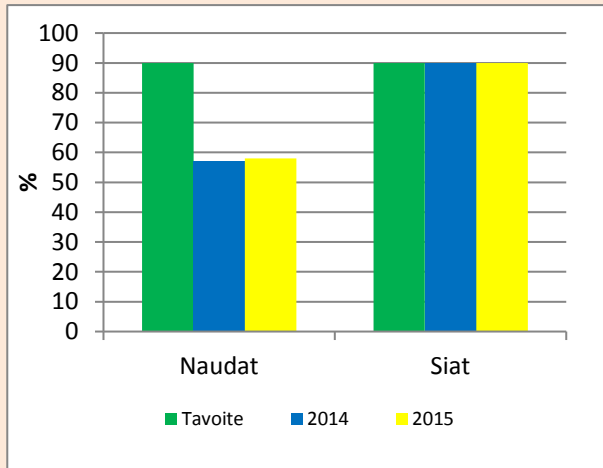
Ind 3 Eläimet: Helposti leviävien tai vaarallisten eläintautitapausten määrä 2007-2015, kpl (lähde Evira)

Helposti leviäviä eläintauteja ei todettu. Luonnonvaraisilla villisioilla todettiin vaaralliseksi eläintaudiksi luokiteltu *Brucella suis* kolmella metsästetyllä eläimellä. Helposti leviävien tai vaarallisten eläintautien tartuntoja ei todettu kotieläiminä pidettävillä sioilla.

Sirpa Kiviruusu

Ind 4 Terveydenhuolto-ohjelmien kattavuus 2014-2015, % tiloista (lähde ETT)

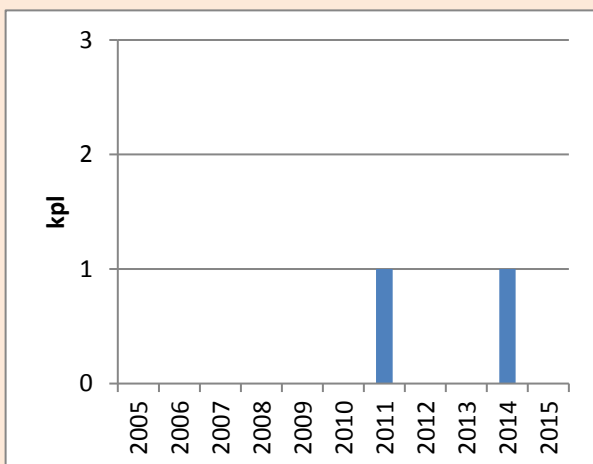

Sioilla terveydenhuolto-ohjelmien kattavuus liittyy Sikavaan, joka on sikaloitten terveysluokitusrekisteri. Sikava-terveysluokitus-rekisterin kattavuus on vuosien ajan ollut samalla korkealla tasolla. Sikavan tarkoituksena on helpottaa sikaloitten kansallisen terveysluokituksen teknistä toteuttamista, ja suuret teurastamot käyttävät rekisteriä. Sikava täytti 10 vuotta vuonna 2013. Samana vuonna Evira hyväksyi Sikava-terveydenhuolto-järjestelmään perustuvan laatujärjestelmän elintarvikelain mukaiseksi kansalliseksi laatujärjestelmäksi, mikä on edelleen vakiinnuttanut Sikavan asemaa.

Kansalliseen nautaterveydenhuollon seurantajärjestelmään Nasevaan kuuluvien tilojen lukumäärä on ollut suhteessa nautatilojen lukumäärään lähes sama useiden vuosien ajan. Tilakoon kasvu ja tilojen lukumäärän väheneminen tulee osaltaan todennäköisesti lisäämään kattavuutta, sillä ETT ry:n ilmoituksen mukaan Nasevan rekisteri kattoi eläinmäärältään yli 100 naudan karjoista jo noin 90 %. Lääkkeiden luovuttamiseen liittyvä eläinlääkintölainsäädäntö, joka edellyttää terveydenhuolto-sopimusta tuotantoeläinten omistajan tai haltijan ja eläinlääkärin välillä ja terveydenhuoltosuunnitelmaa ehtona lääkkeiden luovuttamiselle, tulee todennäköisesti myös vaikuttamaan osaltaan kattavuuden lisääntymiseen lähivuosien aikana.

Taina Laine

Ind 5 Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi 2005-2015, kpl (lähde Evira)

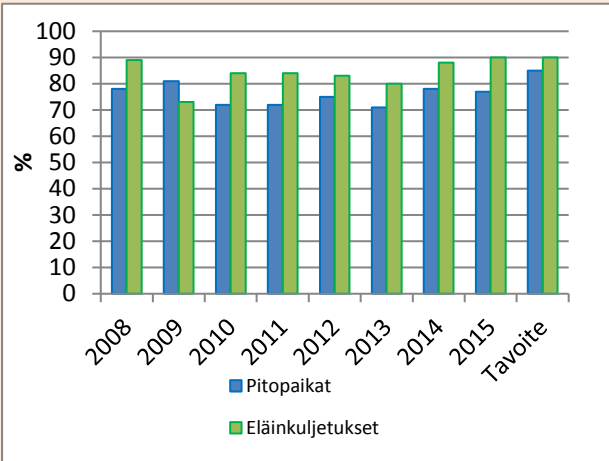

Uusia vaarallisia kasvintuhoojien pysyviä löydöksiä ei havaittu. Suomesta löydettiin ensimmäistä kertaa vaarallinen metsätuhooja aasianrunkojäärä (*Anophopora glapripennis*) kasvavista puista. Todennäköisesti jäärät ovat peräisin alueelle tuodusta kivitavaran puisesta pakkausmateriaalista, jota on varastoitu alueella vuosien ajan.

Matti Puolimatka

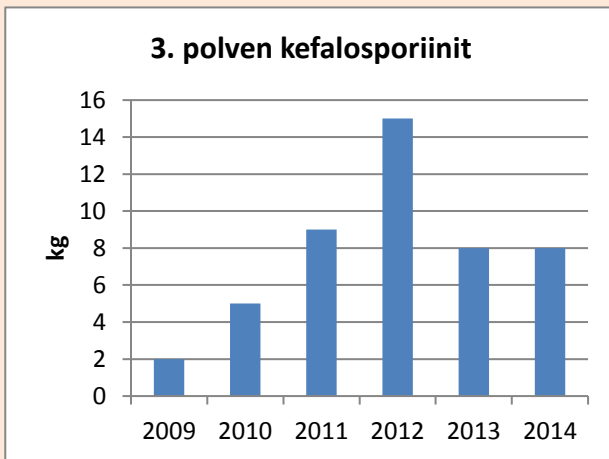
2. Eläinten hyvinvointi paranee

Ind 6 Eläinten hyvinvoinnin valvontakohteet täyttävät vaatimukset 2008-2015, % tarkastuksista (lähde Evira)

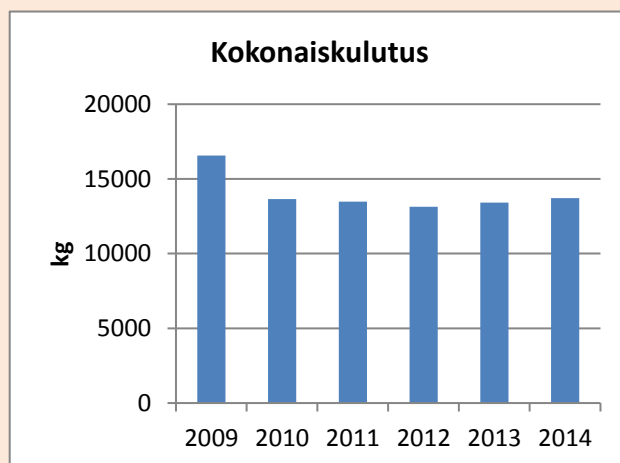
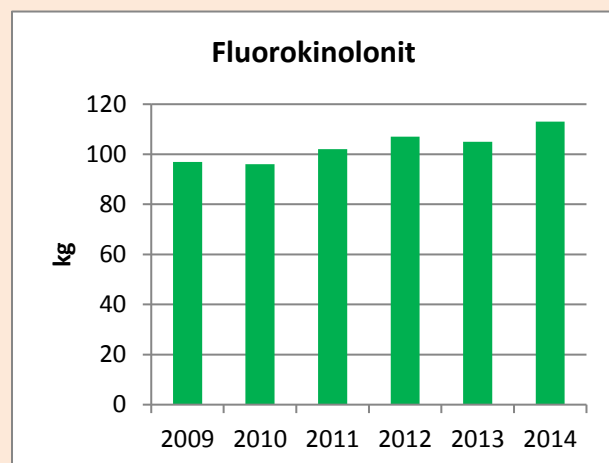

Vaatimukset täyttävien tilojen osuus tarkastetuista oli samaa luokkaa kuin edellisvuonna (77 %) eli tavoitetta ei saavutettu. Tarkastustuloksissa oli kuitenkin selkeitä eläinlajikohtaisia eroja. Varsinkin nautatilojen tuloksissa korostuu vuodesta toiseen jatkuvat, suoraan eläinten hyvinvoinnin perusedellytyksiin kohdistuvat samankaltaiset laiminlyönnit. Vakavia, kiireellisiä toimenpiteitä edellyttäviä laiminlyönnejä ei tuotantotilojen otantatarkastuksilla todettu yhtään. Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnessa Eviran vaikuttavuusindikaattoritavoite on, että vähintään 90 % tarkastetuista eläinkuljetuksista täyttää vaatimukset. Vuonna 2015 tähän tavoitteeseen päästiin ensimmäistä kertaa: laiminlyönnejä havaittiin hieman vähemmän (10 %) kuin edellisvuonna (12 %). Tiiviillä yhteistyöllä eläinkuljetussektorin kanssa on saatu parannettua eläinten kuljetuskuntoisuutta, ja laiminlyönnit koskivatkin useimmiten kuljetusvälinettä, -käytäntöjä ja -tilaa sekä asiakirjoja.
Jaana Mikkola

Ind 7 Mikrobilääkkeiden myyntimäärät 2009-2014, kg (lähde Fimea, viimeisimmät saatavilla olevat tiedot vuodelta 2014)

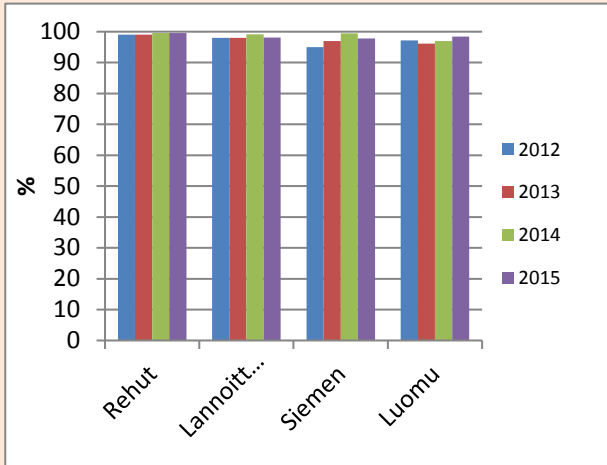

Mikrobilääkkeiden kokonaismyynti on pysynyt lähes ennallaan. Vuonna 2016 käytettävissä olevien vuoden 2014 luvuissa kasvua edelliseen vuoteen oli 2 %. Kilomääräisesti eniten nousi penisilliinien (270 kg, 6 %) ja tetrasykliinien (190 kg, 8 %) myynti. Lähes kaikkia muita myytiin edellisvuotta vähemmän. Kokonaismyyntimäärä ei ota huomioon muutoksia eläinmäärissä. Lisäksi lääkeryhmien teho vaikuttavan aineen painoyksikköä kohti vaihtelee eli saman tehon saavuttamiseksi eri lääkkeitä tarvitaan erilaiset määrät. Euroopan lääkevirasto EMA:n ESVAC-projekti raportoi mikrobilääkkeiden myyntimäärät suhteutettuna tuotantoeläinten biomassaan. Viimeisin ESVAC-raportti on vuodelta 2013. Suomen biomassaan suhteutettu myyntimäärä oli 24,3 mg/PCU (population correction unit). Kolmannen polven kefalosporiinin myyntimäärä laski hieman verrattuna edelliseen vuoteen (0,4 kg; - 5 %). Fluorokinolonien myyntimäärä nousi 8 % (8 kg). Tämä johtui tablettien lisääntyneestä myynnistä (+ 10 kg).
Henriette Helin-Soilevaara

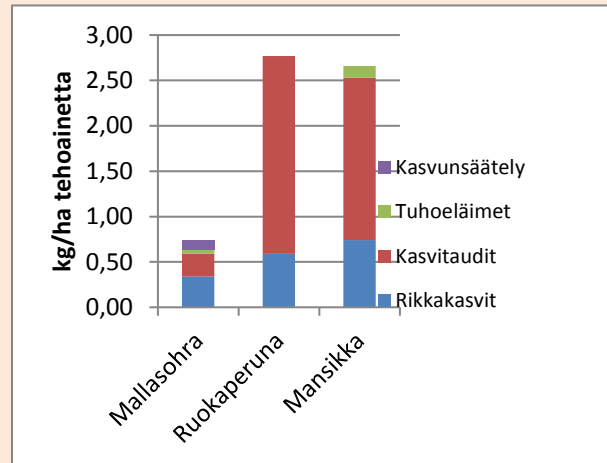
3. Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa

Ind 8 Maatalouden tuotantopanosten valvontakohteet täyttävät vaatimukset 2012-2015 % (Lähde Evira)

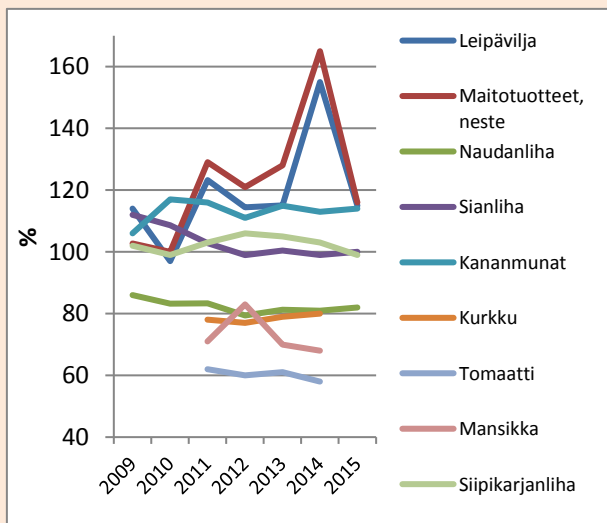
Vaikuttavuusindikaattorina maataloustuotannon valvontakohteiden vaatimustenmukaisuus on ongelmallinen. Indeksien herkkyys on heikko ja sen muodostuminen ei ole vakioitavissa. Indeksien muodostumiseen vaikuttaa mm. valvontakohteiden määrittely riskiperusteisesti, se mitä asioita valituista kohteista analysoidaan tai tarkastetaan vuosittain sekä se miten vaatimuksen mukaisuus määritellään.
Olli Venelampi

Ind 9 Kasvinsuojeluaineiden käyttömäärät 2014, kg/ha tehoainetta (lähde LUKE)

Tämän kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvän indikaattorin sisältöä pitänee muuttaa, koska tässä muodossaan tilastoja on saatavilla vain joka neljäs vuosi. Mittarityöryhmä pohtii asiaa ja esittää uuden sisällön tähän indikaattoriin.
Matti Puolimatka

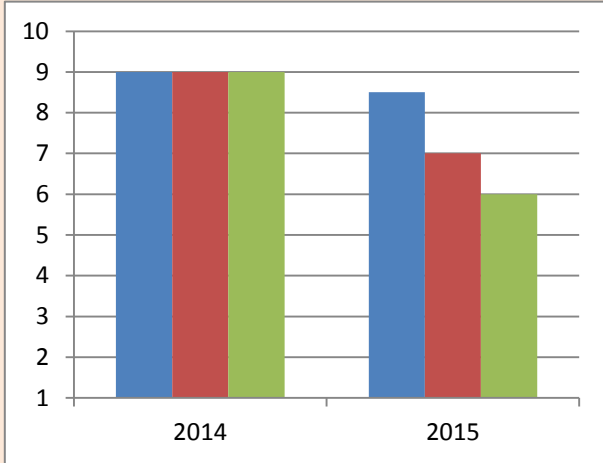
Ind 10 Markkinoilla olevien elintarvikkeiden omavaraisuusaste 2009-2015, % (lähde tilastokeskus ja ruokatieto ry.)

Leipäviljan, kananmunien, sianlihan, maitotuotteiden ja siipikarjanlihan omavaraisuusaste on ollut yli 100 %, muita neljää elintarviketta tuotetaan vähemmän kuin kulutetaan. Leipäviljan omavaraisuusasteen laskuun vaikutti laatutekijät, kuten vehnien alhainen valkuaispitoisuus. Eläinperäisten tuotteiden tuotantomäärämuutokset ovat hillitympiä. Kasvituotteissa vaihtelut ovat suurempia, mitä selittänee kasvukauden sääolojen vaihteluiden vaikutus sadon määrään ja tuottajien herkempi reagoitukyky markkinatilanteen vaikutukseen kannattavuuteen (huonosti kannattavaa tuotantoa vähennetään). Omavaraisuusasteeseen vaikuttanee myös tuotannon kausivaihtelut vuoden sisällä: esim. tomaatin ja kurkun kotimainen tuotanto ei ole yhtä aktiivista kaikkina vuodenaikoina. Suomen korkeat tuotantokustannukset nakertavat kilpailukykyä, jolloin paine halvempien sisämarkkina- ja tuontielintarvikkeiden valintaan kasvaa.
Matti Puolimatka

4. Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen

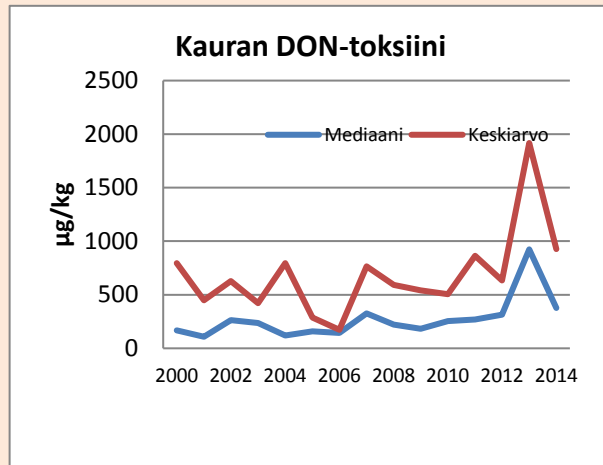
Ind 11 Onnistuminen uusien vaarojen hallinnassa 2014-2015, laadullinen arviointi 1-10 (lähde Evira)

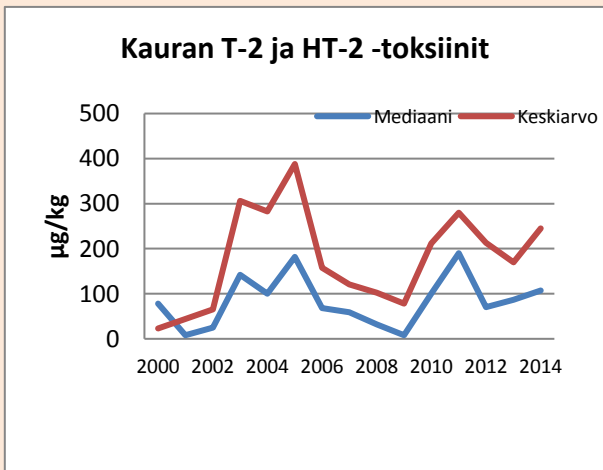
Uusien uhkien seuranta ja tunnistaminen on kaikilla sektoreilla kiinteä osa työtä. Se tapahtuu käytössä olevien seurantajärjestelmien, monipuolisen diagnostiikan ja ennakoivan tutkimuksen avulla. Varhaisen havaitsemisen ansiosta on ollut mahdollista ohjata toimijoita hallitsemaan muutosten aiheuttamia seurauksia. Seurantaprosessi edellyttää kuitenkin merkittävää panostusta prosessin määrittelyyn ja yhtenäistämiseen. Tilanne edelliseen vuoteen verrattuna ei ole huonontunut, vaan arvosanojen lasku johtuu itsearviointiosaamisen parantumisesta. Esimerkiksi lannoitevalmistevalvonnessa on panostettu v. 2015 aktiivisesti uusien vaarojen tunnistamiseen ja niistä tiedottamiseen.

Matti Puolimatka, Paula Kinnunen, Leena Räsänen

Ind 12 Kotimaisten elintarvikkeiden ja rehun hometoksiinipitoisuus 2000-2014, µg/kg (lähde LUKE, viimeisimmät saatavilla olevat tiedot vuodelta 2014)

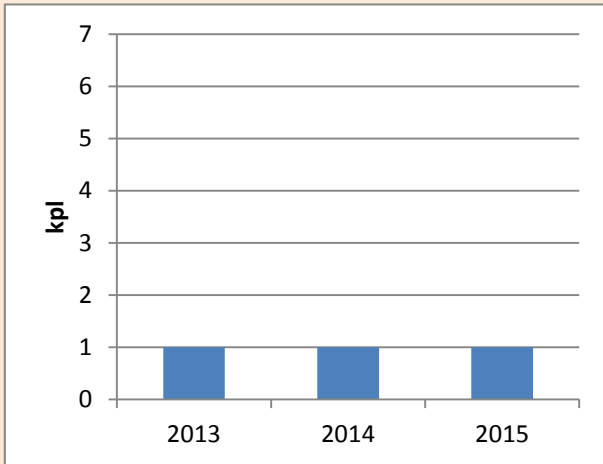

V. 2014 vain noin viisi prosenttia tutkituista kauranäytteistä ylitti DON-hometoksiinin elintarviketurvallisuuden raja-arvon 1750 µg/kg tai T-2 / HT-2 -toksiinien suositusarvon 1000 µg/kg. DON-toksiinin raja-arvon ylityksiä oli selvästi vähemmän kuin vuotta aiemmin ja alueellinen vaihtelu oli pientä. Hyvän tilanteen arvioidaan aiheutuneen pääosin kasvukauden säästä, joka ei suosinut homeiden kasvua eikä toksiinien muodostusta. Myös muilla tekijöillä on todettu olevan vaikutusta toksiinien esiintymiseen, esimerkkinä viljelykierto, viljelytekniikka, viljalaji ja -lajike, korjuu ja kuivaus jne, mutta tekijöiden vaikutusten erottaminen toisistaan on vaikeaa. Ilmastonmuutoksen voi olettaa ilmenevän tulevaisuudessa uusina home- ja toksiinilajeina. Esimerkkinä voi pitää *Fusarium langsethiae* -lajin yleistymistä 2000-luvun alkuvuosien kuumina ja kuivina kasvukausina, mikä johti lisääntyneisiin T-2 / HT-2 -toksiinipitoisuuksiin. On tärkeää seurata ja tutkia hometoksiinitilannetta ja toksiinien muodostukseen vaikuttavia tekijöitä sekä samanaikaisesti kehittää viljelyä ehkäisemään toksiinien syntymistä. Lukuisten yhtäaikaisten vaikuttavien tekijöiden läsnäolo vaatii monimutkaisten matemaattisten mallien käyttöä, jotta voidaan arvioida eri tekijöiden yksittäisiä tai yhteisvaikutuksia hometoksiinien määrään. Mirja Kartio

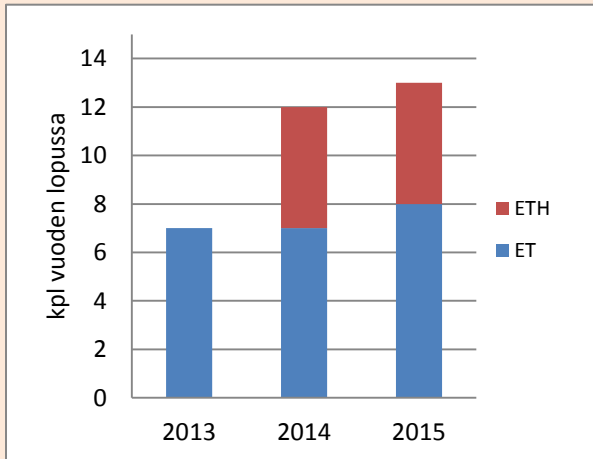
5. Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa

Ind 13 Elintarvikkeiden hyväksytyjen kansallisten laatujärjestelmien lukumäärä Suomessa 2013-2015, kpl (kumuloiuva) (lähde Evira)

Evira hyväksyi vuonna 2013 ensimmäiseksi elintarvikelain mukaiseksi kansalliseksi laatujärjestelmäksi Sikava-terveydenhuoltojärjestelmään perustuvan laatujärjestelmän, ja se on edelleen ainoa elintarvikeketjun kansallinen laatujärjestelmä Suomessa. Em. kansallisen laatujärjestelmän mukainen lopputuote on Sikavan kansallisen tason ehdot täyttävä sika. Mikäli hyväksytyyn kansallisen tason laatujärjestelmään on tarkoitus viitata tuoreen tai pakastetun sianlihan myynnissä, tulee laatujärjestelmän hyväksynnälle hakea laajennus toimija- ja laitokohtaisesti. Hyväksynnän keskeisin vaatimus on kansallisen laatujärjestelmän ehdot täyttävän elävän eläimen ja siitä saadun sianlihan täydellinen jäljitettävyyden aina lihan pakkaamiseen saakka. Kansallisen laatujärjestelmän ehdot täyttävää sianlihaa markkinoidaan termillä LAATUVASTUU. Kansallisen laatujärjestelmän käytön laajentumisen mittarina on nykytilanteessa tarkoituksenmukaisinta käyttää laitokohtaisten hyväksymisten kappalemäärää.
Jussi Peusa

Ind 14 Hyvän käytännön oppaiden lukumäärä 2013-2015, kpl (kumuloiuva) (lähde Evira)

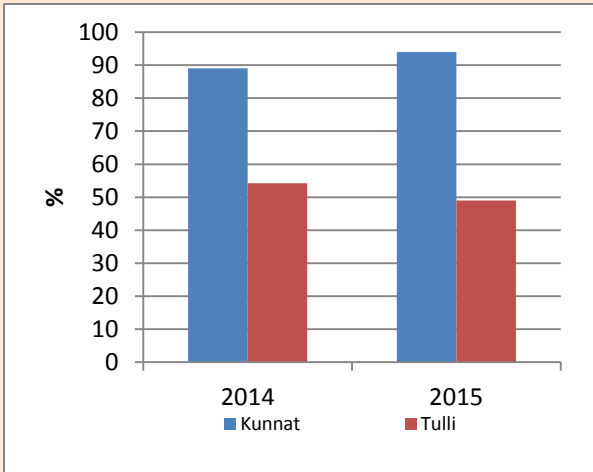

Vuoden 2015 aikana arvioitiin tuorekasviksia pilkkoville yrityksille tarkoitettu hyvän käytännön ohje. Arviointia pyydettiin luonnontieteilijöille tarkoitettulle ohjeelle.

Vuoden 2015 loppuun mennessä Evira on arvioinut 13 hyvän käytännön ohjetta. Näistä kuusi koskee elintarvikealaa, kaksi rehualaa ja viisi eläinten terveyttä ja hyvinvointia.
Raija Törmä-Oksanen

6. Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia

Ind 15 Pakkausmerkintätarkastukset, joissa ei ole todettu merkittäviä puutteita 2014-2015, %
(lähde Evira ja Tulli)

Kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset tarkastivat yleisiin elintarviketietoihin kohdistuvia pakkausmerkintöjä. Tarkastuksista, joita tehtiin 4498 kpl, niistä 94 %:ssa ei todettu merkittäviä puutteita, mikä ylitti tavoitteeksi asetetun 70 %.

Tullilaboratorio teki 1239 pakkausmerkintätarkastusta pakatuille elintarvikkeille. Tarkempaan tarkastukseen ohjattiin 211 näytettä (17 %), joista 108 näytteessä (51 %) todettiin vakavia merkintävirheitä, jotka tuli korjata välittömästi (hylkäykset). Lievempiä pakkausmerkintävirheitä todettiin 103 näytteessä (huomautukset).
Tuulikki Lehto

Ind 16 Raskasmetallien ja kasvinsuojeluaineiden saanti (ihmiset)

Jatkuvaa saantiseurantaa ei ole